

University of Dundee

Challenges regarding the internationalisation of universities from Scotland, within the Brexit landscape

Ingram, Richard; Dinca, Violeta Mihaela; Herriot, Christopher; Pelau, Corina

DOI:

[10.24818/EA/2019/50/194](https://doi.org/10.24818/EA/2019/50/194)

Publication date:

2019

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Discovery Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Ingram, R., Dinca, V. M., Herriot, C., & Pelau, C. (2019). Challenges regarding the internationalisation of universities from Scotland, within the Brexit landscape. 21(50), 194-208.
<https://doi.org/10.24818/EA/2019/50/194>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in Discovery Research Portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from Discovery Research Portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

PROVOCĂRILE INTERNAȚIONALIZĂRII UNIVERSITĂȚILOR SCOȚIENE, ÎN CONTEXTUL BREXIT

Violeta Mihaela Dincă^{1*}, Richard Ingram², Christopher Herriot³
și Corina Pelău⁴

¹⁾⁴⁾ Academia de Studii Economice din București, România

²⁾ Universitatea din Dundee, Dundee, Regatul Unit al Marii Britanii

³⁾ Universitatea De Montfort, Leicester, Regatul Unit al Marii Britanii

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Dincă, V.M., Ingram, R., Herriot, C. and Pelău, C., 2019. Challenges Regarding the Internationalisation of Universities from Scotland, within the Brexit Landscape. *Amfiteatru Economic*, 21(50), pp. 194-208.

DOI: 10.24818/EA/2019/50/194

Istoricul articolului

Primit: 30 septembrie 2018

Revizuit: 18 noiembrie 2018

Acceptat: 10 decembrie 2018

Rezumat

Piața internațională a forței de muncă din 2018 poate fi caracterizată ca fiind foarte competitivă și pentru oricine aspiră la o evoluție profesională, cunoștințele și competențele internaționale au devenit necesare și chiar indispensabile pentru succes. Universitățile au devenit esențiale pentru strategiile de internaționalizare ale guvernelor din numeroase țări ale lumii, deoarece ele reprezintă furnizori-cheie ai cunoștințelor și abilităților menționate anterior. Procesul de internaționalizare a învățământului superior prezintă în mod evident anumite avantaje atât pentru studenții și personalul academic din centrele universitare, cât și pentru economia națională și pentru comunitatea internațională, totuși în fiecare țară există o importanță diferită acordată fiecăruia dintre aceste beneficii multiple.

Obiectivele acestei cercetări au urmat două direcții: 1) identificarea beneficiilor procesului de internaționalizare a învățământului superior în Scoția și 2) investigarea măsurilor care sunt cele mai eficiente pentru realizarea acestor beneficii pe fondul unui climat incert influențat de Brexit. Un chestionar a fost folosit pentru a obține punctele de vedere ale reprezentanților tuturor celor 19 universități scoțiene, în ceea ce privește situația actuală a învățământului superior din țara lor. Rezultatele dezvăluie abordările celor 19 universități scoțiene atunci când pledează pentru procesul de stabilire a unei baze internaționale în învățământul superior, dar și în strategiile lor de internaționalizare. Abordarea repondenților a fost posibilă în cadrul proiectului Erasmus+ desfășurat în 2017 "Vizita de studiu universitară: tineret și munca comunitară în Scoția". În cadrul acestuia vizitele universităților au permis consultarea acestor experți cu privire la opiniile lor privind modalitățile de îmbunătățire a cooperării între universitățile scoțiene și cele ale Uniunii Europene având ca bază un context economic, social și politic marcat de preocupările Brexit. Sugestiile lor au fost incluse în studiu ca recomandări pentru consolidarea legăturilor dintre universitățile din UE și cele din Scoția.

Cuvinte-cheie: învățământul superior, procesul de internaționalizare, Scoția, strategie.

Clasificare JEL: I23; F53

* Autor de contact, Violeta Mihaela Dinca – violetamihaeladinca@yahoo.fr.

Introducere

Internaționalizarea învățământului superior este într-o oarecare măsură un fenomen nou (Chan, 2016), dar care s-a desfășurat într-un spectru amplu de valențe și abordări. În ultimele decenii, globalizarea a devenit un factor dominant cu influență asupra învățământului superior (Marginson și van der Wende, 2007). La momentul actual este un lucru obișnuit ca instituțiile de învățământ superior să exploreze modalități diferite de a încerca să creeze parteneriate străine și de a crea capabilități multiculturale pentru studenți, pentru personalul academic și administrativ. Aceste activități cresc în complexitate și pot fi observate într-o serie de sfere ale fenomenului de internaționalizare a învățământului superior.

Întrebările de cercetare ale acestui studiu sunt următoarele:

- Care sunt principalele obiective ale internaționalizării pentru universitățile din Scoția?
- Care sunt cele mai mari temeri pentru procesul de internaționalizare din Scoția pentru perioada imediat următoare?
- Ce schimbări de strategie credeți că ar putea fi cele mai eficiente pentru viitor, date fiind provocările economice, sociale și politice care înconjoară Scoția și Marea Britanie?

Deoarece servesc adesea ca facilitatori ai internaționalizării, o înțelegere mai profundă a părerilor cadrelor didactice și membrilor comunității academice cu privire la scopurile, strategiile și realizările internaționalizării este esențială pentru internaționalizarea cu succes (Dewey și Duff, 2009). Prin urmare, reprezentanți ai universităților au fost identificați ca participanți la acest studiu.

1. Recenzia literaturii de specialitate

În societățile secolului XXI, interesul pentru urmarea programelor învățământului superior este determinat de așteptările capacității sale de creștere a situației economice și sociale a absolvenților (Chan, 2016). Accesul insuficient sau limitat la educație în țările mai puțin dezvoltate a contribuit la o creștere notabilă a numărului de studenți internaționali care studiază în programe academice în străinătate iar acest fenomen a fost posibil datorită globalizării ceea ce a permis ca lumea să devină mai integrată, interconectată, cucerind spațiul și timpul.

Knight (2008) articulează clar o definiție utilă a internaționalizării: „Internaționalizarea este procesul de integrare a unei dimensiuni internaționale, interculturale sau globale în scopul, funcțiile și furnizarea educației postliceale”. Pentru a-și îndeplini angajamentele de internaționalizare, universitățile recurg la o diversitate de abordări, cum ar fi: îndrumarea studenților să studieze în străinătate; înmatricularea studenților non-nativi; consolidarea colaborărilor cu universități din străinătate; crearea comunităților educaționale internaționale; incorporarea unei dimensiuni internaționale în conținutul curriculum-ului și încurajarea și depunerea unor eforturi pentru publicarea articolelor de cercetare științifică în reviste internaționale prestigioase (Marginson și van der Wende, 2007).

Atunci când se decide strategia adecvată pentru internaționalizarea învățământului superior pentru o anumită țară, este esențial să se stabilească inițial motivele statului respectiv pentru încurajarea acestui proces. Internaționalizarea învățământului superior este considerată atât un „fapt inevitabil”, cât și o „valoare necesară”, iar obiectivele trebuie

stabilite la începutul procesului de internaționalizare, astfel încât să permită evaluarea și selectarea alternativelor strategice (Ma, 2002).

Un fapt care a stimulat această cercetare prezentă este că internaționalizarea învățământului superior nu este un proces unitar care se dezvoltă identic în toate țările. Se desfășoară cu focusuri diferite, la intensități diferite și în moduri distincte în diverse instituții, regiuni și țări. Acest studiu analizează stadiul eforturilor de internaționalizare în campusurile universitare din Scoția. Conform Consiliului Scoțian al Fondurilor sectorul învățământului superior scoțian are succes și este recunoscut pe plan internațional. Universitățile joacă un rol important în dezvoltarea Scoției, atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere social. Per ansamblu, sectorul învățământului superior din Scoția a înregistrat o stare financiară bună în 2017/18. Totuși poziția financiară globală puternică maschează riscurile din acest sector. Surplusurile și rezervele sunt concentrate într-un număr mic de universități, iar unele dintre ele sunt foarte dependente de finanțarea guvernului scoțian într-o perioadă actuală marcată de reducerea fondurilor. Universitățile trebuie să continue să genereze surplusuri și rezerve și să facă economii de eficiență pentru a finanța costurile de capital și pentru a subvenționa o parte din activități. Ele se bazează din ce în ce mai mult pe generarea de venituri de la studenți plătitori de taxe din restul Regatului Unit și din afara Uniunii Europene (UE) (SFC, 2017).

În 2017, un număr de 232.570 de studenți studiau la cele 19 instituții scoțiene de învățământ superior, dintre care 66% erau scoțieni. În Scoția, o universitate deține titlul care permite organismului să confere diplome. În Scoția există 17 universități și două instituții de învățământ superior ale căror diplome sunt acordate de alte universități. În acest studiu, folosim termenii "universități" și "sectorul Învățământului Superior" pentru a ne referi la toate cele 19 instituții (Audit Scotland, 2018). Patru categorii sunt folosite de cercetători atunci când se referă la universitățile scoțiene:

- Universitățile "antice" – Aberdeen, Edinburgh, Glasgow, St Andrews;
- Universitățile "privilegiate" (anii 1960) – Dundee, Heriot-Watt, Stirling, Strathclyde;
- Universitățile "moderne" – Abertay, Edinburgh Napier, Glasgow Caledonian, Highlands and Islands, Queen Margaret, Robert Gordon, West of Scotland;
- Instituțiile Specializate Mici și altele – Școala de Artă Glasgow, Conservatorul Regal al Scoției, Colegiul Rural din Scoția, Universitatea Open din Scoția.

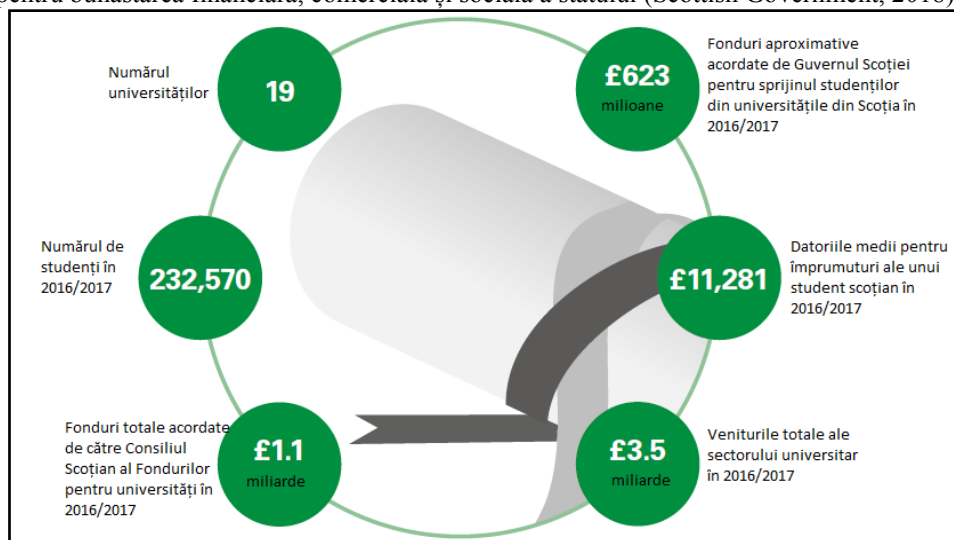
Sectorul învățământului superior scoțian are succes și renume internațional, iar caracteristicile sale pot fi observate în figura nr. 1. Numărul total al studenților a crescut cu cinci procente în ultimii zece ani, iar populația studenților devine din ce în ce mai internațională, studenții internaționali reprezentând aproape un sfert din toți studenții de la universitățile din Scoția. Cele mai recente date (pentru anul 2017) indică faptul că studenții internaționali reprezintă 22% dintre studenții din instituțiile de învățământ superior din Scoția, față de 19% dintre totalul studenților din toate instituțiile de învățământ din întregul Regat Unit. După cum se poate observa în tabelul nr. 1, studenții străini reprezintă 19% din totalul studenților din Anglia, 16% din Țara Galilor și 10% din Irlanda de Nord (HESA, 2017). Contribuția lor la universitățile scoțiene nu se rezumă la natura financiară și academică. Potrivit unui raport elaborat de Guvernul Scoțian în 2018, universitățile aduc societății considerabile avantaje sociale, culturale și economice și îmbogățesc eterogenitatea comunităților scoțiene, sporind experiența dobândirii de informații și consolidând afacerile locale și locurile de muncă aferente. Absolvenții care decid și reușesc să se stabilească în Scoția, oferă competențe valoroase forței de muncă și sprijină dezvoltarea durabilă a economiei scoțiene. Ceilalți absolvenți care s-au stabilit în alte părți ale lumii devin prieteni și ambascadori ai Scoției (Scottish Government, 2018).

Tabelul nr. 1. Numărul de studenți înscriși la programele de învățământ superior din universitățile din Regatul Unit al Marii Britanii, în funcție de domiciliu, 2016-17

	Studenți din Marea Britanie		Studenți internaționali	
	Număr	% din numărul total de studenți	Număr	% din numărul total de studenți
Scoția	189.630	78%	52.290	22%
Anglia	1.528.030	81%	363.585	19%
Țara Galilor	108.190	84%	21.205	16%
Irlanda de Nord	49.275	90%	5.295	10%
Marea Britanie	1.875.125	81%	442.375	19%

Sursa: Scottish Government, 2018

În afară de aceasta, studenții străini reprezintă o sursă ascunsă de imigrație pe termen lung, ceea ce reprezintă un subiect de interes pentru anul 2017, când Scoția se află într-un moment al provocărilor demografice semnificative. Se estimează că în următorii 25 de ani se vor înregistra mai multe decese comparativ cu nașteri în fiecare an și, ca urmare, vârsta populației din Scoția va crește într-un ritm mai rapid decât cel al Regatului Unit în ansamblu. Rezultatul prognozat va fi acela că creșterea populației din Scoția între 2016 și 2041 va fi reprezentată întru totul de migrație, de aceea angajarea unor persoane competente și pregătite profesional cu scopul de a trăi și a lucra în Scoția este esențială pentru bunăstarea financiară, comercială și socială a statului (Scottish Government, 2018).

Figura nr. 1. Informații esențiale privind sistemul de învățământ superior din Scoția pentru 2016-2017

Sursa: Audit Scotland, 2018

Între intervalele de timp din 2005-06 și, respectiv, 2016-17, numărul total al studenților înscriși în instituțiile de învățământ superior din Scoția a crescut în mod semnificativ, cu 9%. De-a lungul acestei durate, în timp ce numărul studenților rezidenți în Marea Britanie a rămas aproape invariabil, numărul studenților internaționali (atât cei din UE, cât și cei din afara UE), din cadrul instituțiilor de învățământ superior din Scoția, a

crescut cu 80%. Această creștere a studenților internaționali (în special studenți străini din afara UE) este reflectată de starea financiară dinamică a instituțiilor de învățământ superior scoțian. Între 2005-06 și 2015-16, venitul total din sectorul universitar a crescut cu 38% în termeni reali. Cea mai mare creștere procentuală a veniturilor din această perioadă a fost reprezentată de taxele de școlarizare ale studenților din afara UE, care au crescut de la 140 milioane la 438 milioane lire sterline - o creștere de 154%. Prin comparație, veniturile din contracte de cercetare au crescut de la 381 milioane la 748 milioane lire sterline, adică cu 60% (Audit Scotland, 2018).

În același timp, în 2017, Scoția a avut mai multe universități (cinci) clasate în top 200 în lume pe cap de locuitor decât orice altă țară, cu excepția Luxemburgului, potrivit clasamentului Times Higher Education World University pentru perioada 2017-2018 (SFC, 2017). Cu toate acestea, sistemul se confruntă cu provocări după referendumul recent și rezultatul votului de a părăsi UE. Principala strategie folosită până în prezent în Scoția, a fost aceea de a îmbunătăți calitatea învățământului superior, în speranța de a crește în cadrul clasamentului internațional al universităților și de a-și consolida astfel poziția globală. Cu toate acestea, în acest moment, având în vedere incertitudinile privind relațiile viitoare ale Regatului Unit cu UE, implicațiile pentru universitățile din Scoția rămân neclare (Macpherson, 2016).

În ceea ce privește procesul de internaționalizare a învățământului superior britanic, Trahar și Hyland au oferit un studiu în 2011, care s-a bazat pe un focus grup al personalului și studenților din instituțiile de învățământ superior din Marea Britanie, iar "internaționalizarea" a fost subiectul dezbaterii. O temă foarte importantă care a apărut în această cercetare a fost că mulți studenți britanici care au fost vizați de acest studiu au considerat că internaționalizarea universității lor nu îi privea în mod direct și că, procesul este asociat cu studenții internaționali (Trahar, Hyland, 2011). Studiul a subliniat în acest caz importanța conceptului IaH (internaționalizare acasă) - un concept care recunoaște că majoritatea studenților (și personalului) nu sunt mobili și astfel, oportunitățile de dezvoltare a capacităților culturale nu vor fi obținute doar prin călătorii în alte țări pentru studiu sau muncă, dar și prin învățare academică interculturală (Teekens, 2006). Cercetarea a descris, prin urmare, necesitatea ca studenții și personalul academic să fie mai conștienți de bogăția potențială a învățământului superior din secolul al XXI-lea datorită diversității și nevoia de a lucra împreună pentru ca interacțiunea interculturală să aibă loc și astfel IaH să se poată dezvolta.

De Wit a susținut ca Regatul Unit a fost un precursor al internaționalizării învățământului superior în toate cele trei direcții principale: recrutarea internațională a studenților, învățământul transnațional (învățământul superior având loc într-o altă țară), învățământul la distanță și colaborarea internațională în domeniul cercetării, iar motivele acestui prestigiu sunt diferite: limba engleză a devenit limbajul de punte al comunităților academice, universitățile din Marea Britanie și-au cultivat o reputație puternică, legăturile din cadrul Commonwealth-ului sunt încă puternice iar necesitățile financiare pentru a recruta studenți plătitori de taxa integrală nu pot fi negate (De Wit, 2011).

Un studiu realizat de Thompson în 2017 a constatat că, chiar dacă, teoretic, prezența studenților internaționali în Marea Britanie (și implicit și în Scoția) oferă șanse tuturor studenților să-și dezvolte noi orizonturi și să-și îmbunătățească abilitățile interculturale, în practică, se înregistrează o interacțiune mică în campusuri. Provocările educației transnaționale au fost formulate în jurul standardelor de limbă engleză și a calității predării și evaluării. Problema cea mai importantă se leagă de profitabilitatea operațiunilor educaționale transnaționale, nivelurile din 2017 nefiind sustenabile. Autorii acestui studiu

au declanșat semnalul că atât guvernul cât și instituțiile de învățământ superior trebuie să elaboreze planuri și strategii suplimentare pentru ceea ce s-ar putea întâmpla dacă cererea pentru serviciile de învățământ superior din Marea Britanie va scădea (Thompson, 2017).

Guvernul scoțian a abordat problema impactului studenților internaționali în 2018 și a susținut că implicațiile Brexit au declanșat numeroase preocupări, cu posibilul impactul dăunător al reducerii liberei circulații a persoanelor din statele membre UE. Acest lucru ar putea slăbi semnificativ capacitatea Scoției de a atrage studenți calificați din întreaga Europă, reducând avantajele economice pe care le oferă și intensificând dificultățile demografice (menționate mai sus), cu care se confruntă statul. Diferite analize elaborate la nivel național au concluzionat că beneficiul economic al studenților străini în Scoția este mai mare pe cap de locuitor decât în Marea Britanie per ansamblu și că prezența studenților internaționali la instituțiile de învățământ scoțiene generează un câștig monetar semnificativ și pentru turism, și sectoarele asociate, prin urmare este important să se creioneze măsurile care ar putea fi luate și aplicate pentru a atrage și menține studenții internaționali în Scoția pe termen lung (Scottish Government, 2018).

2. Metodologia cercetării

Obiectivele acestei cercetări au urmat două direcții: 1) identificarea beneficiilor internaționalizării învățământului superior în Scoția și 2) investigarea măsurilor care sunt cele mai eficiente pentru realizarea acestor beneficii pe fondul unui climat incert influențat de Brexit.

Cele două obiective ale acestui studiu au fost realizate prin elaborarea unei cercetări calitative, considerând că acest tip de strategie de cercetare este mai potrivită pentru a investiga problemele lumii contemporane, caracterizată prin evoluție și transformare și printr-o multitudine de perspective și interpretări (Jodelet, 2003). Aplicarea metodei de investigare calitativă pentru această anchetă specifică se bazează, de asemenea, pe faptul că obiectivele de cercetare prealabile necesită clarificări și explicații suplimentare privind diverse schimbări de evenimente sau de experiențe (Cocorada, 2014).

Din cadrul procedurilor specifice de cercetare calitativă, utilizarea interviurilor semi-structurate a fost identificată pentru această cercetare. Ne-am oprit la această strategie de investigare deoarece oferă profunzime și complexitate din datele colectate, iar diversul înțelegeri și perspective pot fi examinate mai îndeaproape și în contextul participanților (Robson, 2016). Abordarea a permis cercetătorilor să implice cunoștințe sociale, sens, realitate și adevăr. Accentul a fost mai puțin concentrat pe date obiective și cuantificabile, dar mai preocupat de cercetarea științelor sociale, sarcina principală nemai constând în cuantificarea datelor obiective, ci mai degrabă în interpretarea relațiilor semnificative (Kvale, 1996).

Interviurile permit o mai mare flexibilitate, indiferent de configurația lor, care se întinde de la „ascultarea” și de a pune întrebări într-un scenariu realist în comparație cu sesiunile convenționale de înregistrare aplicate de cercetătorii de piață. Relația dintre intervievator și intervievat este una interactivă, acordând un anumit grad de corecție și rafinament. De asemenea, informațiile obținute în urma interviurilor sunt, în majoritatea cazurilor, semnificative și, în unele cazuri, chiar iluminante (Gillham, 2005). Aspectul cheie al interviului ca metodă de cercetare rezidă în capacitatea sa de a releva o mulțime de unghiuri și aspecte legate de subiectul analizat (Jensen și Jankowski, 1991). Mai mult, diminuează riscul de non-răspunsuri.

Având în vedere faptul că intenționăm să înțelegem cum s-a schimbat fundalul învățământului superior din Scoția, am ajuns la concluzia că metoda interviului a fost mai avantajoasă. Am optat pentru interviuri cu reprezentanții tuturor celor 19 universități scoțiene, pentru a le capta percepțiile, experiențele și cunoștințele despre situația actuală a universității, în special și a țării, în general. Am adoptat metoda interviurilor semi-structurate pentru motivul că ele conferă o mai mare flexibilitate atunci când vine vorba de abordarea problemelor suplimentare dincolo de schema interviului de bază și, la rândul său, facilitează iluminarea perspectivelor personalizate ale intervievaților. Chiar și cel mai inflexibil plan de interviu poate fi adaptat pe parcursul procesului, cercetătorul nu are restricții de a rămâne ancorat în anumite direcții și de a dezvolta întrebări impuse de alte abordări de cercetare (Jensen și Jankowski, 1991).

Cercetarea calitativă utilizează întrebări de cercetare și uneori ipoteze pentru a modela cadrul și perspectivele studiului. Întrebările calitative de cercetare se referă la legătura dintre variabilele investigate, în timp ce ipotezele sunt previziuni pe care cercetătorul le face cu privire la relația anticipată între variabile (Creswell, 2009). Ipotezele se bazează pe o evaluare numerică a valorilor variabilelor cercetate și trebuie analizate în funcție de datele acumulate utilizând metodele statistice. Având în vedere particularitățile strategiei de cercetare selectate, dar și pentru că studiul nostru constă în interviuri cu reprezentanți ai fiecărei universități din Scoția, cu un număr relativ limitat de subiecți (19), am decis să formulăm întrebări de cercetare și nu ipoteze. Acestea substituie ipotezele (specifice pentru analiza cantitativă) atunci când se desfășoară cercetarea și, ulterior cu ajutorul lor și al rezultatelor obținute, pot fi concepute ipoteze pentru viitoarele direcții de cercetare. Având în vedere obiectivele stabilite, am dezvoltat întrebările de cercetare privind principalele obiective ale internaționalizării pentru universitățile scoțiene, cele mai mari temeri pentru procesul de internaționalizare din Scoția pentru perioada următoare și schimbările potențiale ale strategiei care ar putea fi cele mai eficiente pentru viitor, în contextul provocărilor economice, sociale și politice din jurul Scoției și al Regatului Unit.

Luând în considerare întrebările noastre de cercetare și obiectivele cercetării noastre calitative, am elaborat un ghid de interviu care s-a axat pe schimbările din sectorul învățământului superior din Scoția și pe provocările viitoare (Tabelul nr. 2). Pentru acest studiu, au fost formulate patru întrebări deschise pentru interviuri pentru a contura problema investigată: dezvoltarea și provocarea în sectorul învățământului superior din Scoția. Aceste interviuri cu experți din sectorul învățământului superior din Scoția (din fiecare universitate) sunt adecvate deoarece pot oferi o înțelegere multidimensională, amplă a evenimentelor din domeniul învățământului superior din Scoția.

Astfel, ghidul a fost elaborat în jurul a câtorva teme importante: identificarea motivelor pentru care procesul de internaționalizare este încă o direcție importantă pentru fiecare dintre cele 19 universități, prioritățile geografice pentru internaționalizarea tuturor universităților, aspectele retragerii Regatului Unit din UE (Brexit) care ar putea influența negativ procesul de internaționalizare a universităților din Scoția și măsurile care trebuie luate pentru a depăși potențialele dificultăți ale Brexit-ului.

Participanții la studiul nostru cuprind un grup valoros de nouăsprezece experți, câte unul din fiecare universitate scoțiană, cu diferite poziții în leadershipul și administrarea cooperării internaționale a universității și în ceea ce privește modelarea și implementarea strategiei internaționale în cadrul universității respective.

Chiar dacă teoretic și, în general, eșantionul este mic, există argumente care justifică această dimensiune. Mai precis pentru acest studiu, este faptul că el adresează 19 universități, iar eșantionul le acoperă pe toate. De asemenea, toți specialiștii care au fost consultați, au o

experiență în a evalua și administra activitățile și colaborările internaționale ale universității, experiență variind între douăzeci și treizeci de ani și ei fac parte dintr-o rețea de persoane capabile să ia decizii sau să influențeze procesele în comunitatea academică scoțiană, care la rândul ei influențează multe alte persoane implicate în aceste procese precum și societatea în general, care este, în cele din urmă, puternic afectată de schimbările din domeniul universitar. În ceea ce privește mărimea eșantionului, acesta include numai persoanele cu experiență în dezvoltarea, recrutarea și marketingul în sectorul învățământului superior, ceea ce îi conferă semnificativitate și validitate în cadrul acestei lucrări.

Tabel nr. 2. Ghidul de interviu folosit în cercetare

Nr.	Întrebare
1.	Dacă internaționalizarea este o direcție esențială în universitatea dvs., vă rugăm să indicați din ce motive. Menționați cele trei motive cele mai relevante.
2.	Politica / strategia de internaționalizare a universității dvs. include anumite priorități geografice? Dacă da, vă rugăm să le indicați pe primele trei.
3.	Menționați trei aspecte ale retragerii Regatului Unit al Marii Britanii din Uniunea Europeană (fenomenul Brexit), care ar putea influența negativ procesul de internaționalizare a universităților din Scoția.
4.	Descrieți trei măsuri care trebuie luate la nivel național și / sau instituțional pentru a depăși dificultățile care ar putea apărea în procesul de internaționalizare a universităților din Scoția în timpul Brexitului și după el.

Adresarea repondenților a fost posibilă în cadrul proiectului Erasmus + dezvoltat în 2017 „Vizita de studiu universitar: Tineret și muncă comunitară în Scoția”, în cadrul căruia vizitele universitare au permis consultarea cu acești experți cu privire la viziunea lor de a îmbunătăți cooperarea dintre universitățile scoțiene și cele ale UE având ca bază un context economic, social și politic legat de preocupările și incertitudinile Brexitului. Sugestiile lor au fost incluse în studiu ca recomandări pentru consolidarea legăturilor dintre universitățile din UE și cele din Scoția. Vizitele care au avut loc în cadrul proiectului și, prin urmare, în care specialiștii au fost consultați în mod direct au fost: Universitatea West of Scotland, Universitatea din Edinburgh și Universitatea din Dundee. Prin facilitatorii programului au fost stabilite contacte cu celelalte 16 universități și, ulterior, repondenții au fost consultați online, prin e-mail. Reprezentanții din fiecare dintre cele 16 universități rămase, au fost amabili să completeze chestionarul și, prin urmare, să participe la studiu. Toate datele au fost colectate între lunile mai și iulie 2017.

3. Rezultate și discuții

Rezultatele relevă asemănările și diferențele dintre abordările celor 19 universități scoțiene atunci când stabilesc o bază internațională pentru învățământul superior, dar și strategiile lor de internaționalizare.

La început (cu prima întrebare), scopul nostru a fost acela de a determina motivația menținerii internaționalizării ca prioritate strategică centrală a universității. Răspunsurile au fost diferite, acoperind un spectru larg de perspective și pot fi clasificate după cum urmează: motive istorice / de identitate, creșterea prestigiului și recunoașterea la nivel instituțional, consolidarea instituțiilor, dezvoltarea calității cercetării (proiecte internaționale și/sau publicații internaționale comune) schimb de cunoștințe. Cu toate acestea, mai mult de 70% dintre repondenți au atins anumite puncte, dintre care cele mai

importante sunt: recrutarea de studenți internaționali (aspect menționat de toți repondenții) care pot îmbogăți diversitatea populației studențești și pot aduce o contribuție economică substanțială și directă către universitate (acesta fiind un al doilea motiv legat de primul și invocat de 18 dintre cei 19 respondenți). Un al treilea motiv pentru continuarea procesului de internaționalizare a universităților scoțiene, specificat de 15 dintre cei 19 intervievați, a fost reprezentat de schemele de schimb și de mobilitate care pot oferi studenților, personalului academic și administrativ o experiență internațională interesantă. Colaborarea academică internațională și excelența în cercetare (prin parteneriate internaționale comune) a reprezentat o prioritate pentru 13 subiecți ai eșantionului.

În ceea ce privește a doua întrebare adresată, care a evidențiat ariile geografice prioritare în strategiile și procesele de internaționalizare ale universităților scoțiene, a fost evident că există o ofertă din ce în ce mai mare de livrare a programelor de învățământ superior în alte țări, fie prin propriile campusuri din străinătate, fie în parteneriat cu organizațiile din străinătate, fie prin învățământul la distanță. Asia de Sud-Est este o zonă în care zece din cele 19 universități scoțiene au stabilit legături și toate cele zece au menționat această zonă drept o prioritate pentru viitor (împreună cu alte patru universități care doresc să inițieze parteneriate în această zonă) - de exemplu: în Tianjin, China, Universitatea din Glasgow-Nankai a fost inaugurată în 2015; în Putrajaya, campusul Universității Heriot-Watt din Malaezia s-a deschis în 2014; Universitatea Queen Margaret operează în India din 1999, în timp ce Strathclyde Business School (sub umbrela Universității din Strathclyde) oferă o serie de programe postuniversitare prin intermediul unei rețele de centre de predare din străinătate, cum ar fi Singapore sau Malaezia. În concluzie, paisprezece repondenți au evidențiat Asia de Sud-Est ca bază pentru consolidarea relațiilor și a parteneriatelor. Următoarele locații (în ordine) alese ca preferințe pentru expansiune pentru universitățile scoțiene au fost: Orientul Mijlociu (unsprezece din cele 19 universități au menționat această zonă ca preferință pentru dezvoltare, cu două universități deja făcând acest lucru: Universitatea din Glasgow a avut deja parteneriate (în 2011), împreună cu Colegiul Universității Majan din Muscat, Oman, în timp ce campusul Universității Heriot-Watt din Dubai a fost deschis în 2005, Australia (specificată de zece respondenți), Canada (menționată de opt intervievați) și Suedia (numită în șapte răspunsuri).

Când repondenții au fost întrebați despre aspecte ale retragerii Regatului Unit din Uniunea Europeană (despre fenomenul numit Brexit) care ar putea influența negativ procesul de internaționalizare a universităților din Scoția (aspecte care reprezintă cea de-a treia întrebare a ghidului de interviu), paisprezece dintre repondenți au menționat același cuvânt în evaluarea statului pentru colaborarea academică / universitară dintre Scoția și UE: "incertitudine". Acest cuvânt a fost exprimat de repondenți atunci când au făcut referire la diferite preocupări:

- „Incertitudinea care implică numărul studenților provenind din statele Uniunii Europene” a reprezentat un aspect menționat de șaptesprezece repondenți. Principalele probleme specificate: studenții din UE ar putea fi descurajați de incertitudine și de percepția unui climat ostil și, bineînțeles, de posibilitatea de a fi obligați să plătească taxa de studenți internaționali (aplicată pentru cei din afara UE). Toate răspunsurile pot fi adunate în jurul următoarei expresii exprimate de unul dintre reprezentanți: "Nu există nimic menit să blocheze universitățile scoțiene în a continua să aplice aceleași taxe pentru cetățenii UE ca până acum. Cu toate acestea, studenții din UE nu ar mai fi eligibili să solicite împrumuturi (pentru a-și finanța taxele) furnizate de Student Loan Company. În același timp, studenții UE ar reprezenta un subiect al condițiilor complexe și scumpe ale vizelor, condiții aplicate în prezent cetățenilor străini din afara UE”.

• „Incertitudinea în ceea ce privește coordonarea în cadrul acordurilor bilaterale pentru subiectele legate de învățământul superior și cercetare” și „incertitudinea legată de finanțarea cercetării din surse UE” au fost două preocupări conexe invocate de cincisprezece respondenți. Un răspuns a fost foarte lămuritor: ”Pierderea acestei surse de finanțare pare să aibă consecințe grave pentru universitățile scoțiene, deoarece Times Higher Education a susținut că aproape trei sferturi din creșterea finanțării științifice a instituțiilor de învățământ superior pentru Scoția în perioada 2007-2014 a venit din surse UE (Jones și Bickerton, 2016)”; o altă idee menționată de treisprezece intervievați s-a referit la ideea că ”cincisprezece țări din afara UE sunt în prezent parte a programului major de finanțare a cercetării UE numit Orizont 2020, incluzând state care fac parte din piața unică, Spațiul Economic European sau Asociația Europeană a Liberului Schimb, cu toate acestea, există o incertitudine cu privire la contribuția financiară ca membru și dacă această contribuție viitoare ar putea fi mai mare decât cea plătită în prezent de Regatul Unit, ceea ce poate afecta și sistemul de cercetare din Scoția”.

• „Incertitudinea cu privire la viitoarele posibilități ale sectorului învățământului superior din Scoția de a angaja personal academic din statele Uniunii Europene” a fost un aspect specificat de douăsprezece persoane din eșantionul de 19. Principala îngrijorare legată de contextul general al politicii de imigrare a fost exprimată în forme diferite de reprezentanții universităților scoțiene: ”forța de muncă potențială din UE ar putea fi descurajată de imaginea unui climat neprietenos”; ”Cetățenii UE care sunt angajați ai universităților din Scoția ar putea părăsi țara și căuta locuri de muncă în Europa continentală sau în Statele Unite” sau ”afiliații personalului academic scoțian, descurajați de incertitudinile legate de finanțarea cercetării și neliniștiți de obstacolele latente în atingerea sau susținerea colaborărilor, ar putea căuta locuri de muncă în alte țări”.

• „Incertitudinea cu privire la repercursiunile lui Brexit asupra abilității studenților scoțieni de a studia în străinătate” a fost un punct de vedere invocat de zece respondenți, toți menționând programele Erasmus Plus care oferă studenților posibilitatea de a studia în alte țări. De această dată, punctele de vedere ale respondenților au fost mai optimiste decât asupra celorlalte subiecte menționate anterior în această a treia întrebare a interviului. Un exemplu de răspuns reprezentativ poate fi dat aici: ”Studenții din Marea Britanie și implicit din Scoția au beneficiat de posibilitățile furnizate de programele Erasmus Plus de a studia în alte țări europene și se pare că există un motiv minim pentru care Marea Britanie și Scoția implicit nu și își vor putea menține implicarea în aceste programe. În prezent, există țări participante la program și țări partenere, iar cele din urmă (23 state în total) beneficiază de statutul de membri cu anumite limite. Statele membre depline ale acoperă Macedonia, Islanda, Turcia, Liechtenstein și Norvegia, precum și țările membre UE”. Un alt respondent a menționat: ”Este de asemenea, determinant să subliniem faptul că mulți studenți scoțieni sunt implicați în programe de schimb academic în afara țării în mod independent de acordurile UE, însă după Brexit, la fel ca studenții din Europa continentală care își desfășoară studiile în Regatul Unit (și Scoția), ei ar putea fi puși în situația de a cotiza taxele care se referă momentan la studenții din afara UE”.

În ceea ce privește măsurile care trebuie luate la nivel național și/sau instituțional, în Scoția, pentru a depăși dificultățile care ar putea apărea în procesul de internaționalizare a universităților în timpul și după fenomenul Brexit (ceea ce a constituit subiectul celei de-a patra întrebări de cercetare), temele care au fost specificate de respondenți au fost bogate în complexitate și creativitate. (Tabelul nr. 3)

Tabelul nr. 3. Sinteza răspunsurilor la cele patru întrebări adresate reprezentanților universităților interviuați

Întrebări	Răspunsuri
1. Dacă internaționalizarea este o direcție esențială în instituția dvs., vă rugăm să indicați din ce motive. Menționați motivele cele mai relevante:	<ul style="list-style-type: none"> • îmbogățirea diversității populației studentești • o contribuție economică directă substanțială la universitate • experiență și schimb de cunoștințe pentru studenți/ profesori • motive istorice, de identitate; • creșterea prestigiului și recunoașterea la nivel instituțional, • dezvoltarea calității cercetării
2. Politica de internaționalizare include priorități geografice? Vă rugăm indicați-le:	<ul style="list-style-type: none"> • Asia de Sud-Est (China, Malaezia, India, Singapore) • Orientul Mijlociu: Dubai, Oman • Australia, Canada • Suedia, Germania
3. Menționați aspectele legate de retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană (Brexit) care ar putea influența negativ procesul de internaționalizare a universităților din Scoția (cele mai importante trei aspecte):	<ul style="list-style-type: none"> • incertitudinea cu privire la numărul de studenți din UE: (percepția privind climatul ostil, obligația de a plăti taxa studenților străini, eventuala ineligibilitate pentru a solicita împrumuturi) • incertitudinea legată de finanțarea cercetării din surse UE (pierderea programelor UE majore de finanțare a cercetării, creșterea contribuției financiare ca membru în proiectele / programele de cercetare ale UE) • incertitudinea cu privire la posibilitățile viitoare ale sectorului învățământului superior din Scoția de a angaja personalul academic din UE → probleme de imigrare • incertitudinea privind repercusiunile Brexit asupra capacității studenților scoțieni de a studia în străinătate → Erasmus+
4. Descrieți măsurile care trebuie luate la nivel național / instituțional (în Scoția) pentru a depăși dificultățile care ar putea apărea în procesul de internaționalizare a universităților din Scoția în timpul și după Brexit:	<ul style="list-style-type: none"> • cerința ca studenții înscriși pre-Brexit să plătească taxe UE • facilități pentru studenți de a concura pentru schemele de finanțare și planurile de asistență pentru împrumuturi • autonomie pentru universități de a stabili taxe și de a facilita protocolul de vize complicat și costisitor aplicat în prezent străinilor din afara UE • reintroducerea unei importante "rute de lucru post-studiu" (program închis în aprilie 2012) • un model de imigrație, care servește nevoilor demografice și economice distincte ale Scoției • o reglementare care păstrează libertatea de mișcare a personalului universitar

Sursa: aranjarea propriilor date obținute în cadrul interviurilor cu specialiști din universitățile scoțiene

Mulți respondenți au menționat că strategiile instituționale și guvernamentale sugerează că accentul este acela de a nu reduce numărul studenților străini și de a clarifica problemele legate de imigrație, de exemplu: "Universitățile au confirmat deja în mai multe etape studenților din UE că ei trebuie să achite taxele UE stabilite deja pre-Brexit și au oferit garanții analoage candidaților înscriși în 2017. Guvernul a mai declarat că studenții din UE în prezent înscriși la universitățile din Marea Britanie, și cei vor începe în 2017 vor continua să poată concura la schemele de finanțare actuale și planurile de asistență pentru împrumut" sau „O măsură majoră ar trebui să implice protocolul de vize complicat și costisitor aplicat în prezent străinilor din afara UE. Desigur, acest subiect nu se află sub controlul universităților ci reprezintă unul inclus în politicile guvernamentale.”

Un alt set de răspunsuri a indicat relația cu problemele legate de imigrație: „Guvernul britanic nu a luat în considerare reintroducerea unei importante rute de lucru post-studiu (program închis în aprilie 2012), fapt contradictoriu pentru potențiala viitoare productivitate a Scoției. În acest moment, în vara 2017, există o recunoaștere extinsă în rândul părților interesate din Scoția privind necesitatea reintroducerii unui traseu post-studiu care să fie mai permisiv prin păstrarea studenților internaționali în cadrul forței de muncă după obținerea diplomei (absolvire) și printr-un model de imigrare adaptat care să servească nevoile demografice și economice distincte ale Scoției”.

În același timp, zece respondenți au precizat clar că unele măsuri, mai ales cele referitoare la stabilirea taxelor, se află chiar sub controlul universităților, în timp ce altele sunt influențate de negocierile dintre Regatul Unit și UE în cadrul Brexit: ”Guvernul britanic a aprobat contracte de cercetare acordate prin finanțare UE, până în momentul în care Regatul Unit se retrage din UE. O reglementare adecvată privind accesul la finanțare ar trebui să fie abordată și realizată de negociatorii din Regatul Unit, în beneficiul Scoției. Eventual, o imagine optimă este cea în care se poate ajunge la un acord sectorial pentru universități. Acesta ar permite acordarea libertății de circulație în cadrul sectorului (de învățământ superior), cu niște proceduri adecvate pentru finanțarea europeană. Pentru Scoția sunt necesare niște proceduri speciale atât pentru personalul UE, care să nu impună condiții de vize sau evaluări pe piața muncii în faza de recrutare, cât și pentru studenți, în ceea ce privește taxele și acordarea de asistență pentru împrumuturi. Orizontul universităților scoțiene implică ideea că astfel de aranjamente pentru angajați și studenți ar invita reciprocitatea din partea statelor membre ale UE”.

Mai mulți respondenți au indicat aspecte ale ideii că: „o soluție ideală pentru mediul academic scoțian ar fi un compromis care să mențină libertatea de mișcare pentru personalul universitar. În caz contrar, o consolidare generală a politicii de imigrare ar putea avea urmări drastice”. O măsură particulară a fost sugerată: „noi reguli de imigrare pentru studenții străini. Cu toate acestea, este probabil ca severitatea acestor reguli să fie corelată de calitatea instituțiilor și, desigur, a conținutului cursurilor”.

Concluzii

Profilul instituțiilor de învățământ superior scoțian nu este identic cu cel al instituțiilor din restul Regatului Unit al Marii Britanii, cu aspecte distincte cu privire la influența economică, socială și culturală directă care caracterizează comunitățile locale și societatea scoțiană în ansamblu. Contribuția pe care o au pentru Scoția referitor la valoarea economică și socială, pe de o parte, și migrația pe termen lung, pe de altă parte, devine și mai profundă atunci când este analizată în lumina cerințelor demografice și economice specifice Scoției, care au căpătat un contur distinct pe fundalul creat de Brexit.

Pentru a scoate în evidență problemele actuale cu care se confruntă sistemul universitar scoțian în ceea ce privește internaționalizarea celor 19 universități, a fost realizat un studiu calitativ care a implicat interviuri (directe sau prin e-mail) pe baza unui chestionar adresat reprezentanților universităților, pe probleme de internaționalizare. Cercetarea a fost posibilă datorită programului Erasmus + dezvoltat în 2017 "Vizita de studiu universitar: Tineret și muncă comunitară în Scoția", care a permis autorilor acestei cercetări să stabilească contacte directe.

Pentru prima întrebare de cercetare a studiului, privind principalele scopuri ale internaționalizării pentru universitățile din Scoția, pe baza interviurilor cu reprezentanții

scoțieni ai celor 19 universități care operează în Scoția, am aflat că procesul de internaționalizare este încă unul de prioritate deplină pentru toate universitățile scoțiene, datorită impactului economic, financiar, cultural și social pe care procesul îl are asupra instituțiilor și că zonele în care se va continua expansiunea sunt: Asia de Sud-Est, Orientul Mijlociu, Australia și Canada.

În ceea ce privește a doua întrebare de cercetare a studiului, cele mai mari temeri legate de procesul de internaționalizare din Scoția pentru perioada următoare, în opinia reprezentanților celor nouasprezece universități, se referă la incertitudinea cu privire la numărul viitor al studenților internaționali (așa cum au anticipat autorii este previzionat de către reprezentanții universităților scoțiene ca acest număr să devină mai mic), o posibilă scădere a finanțării cercetării din surse UE, dileme privind posibilitatea instituțiilor scoțiene de a angaja personal din statele UE și privind oportunitățile studenților scoțieni de a studia în străinătate. O recomandare în acest sens este de a crește importanța fenomenului de „Internaționalizare acasă” - IaH (descrie în secțiunea revizuirii literaturii de specialitate) și de a deveni mai conștienți de avantajele diversității și interacțiunii multiculturale în cadrul mediului academic.

A treia întrebare de cercetare a explorat schimbările / măsurile pe care reprezentanții universităților scoțiene le consideră cele mai eficiente pentru viitorul universităților în ceea ce privește internaționalizarea lor, pe fundalul provocărilor economice, sociale și politice ce caracterizează Scoția din contextul Brexit. O atenție deosebită s-a acordat protecției prevederilor pentru studenții internaționali deja înscriși (pre-Brexit), autonomiei universităților de a stabili taxe și de a clarifica protocolul de viză pentru studenți / profesori / lucrători administrativi. În plus, s-a sugerat reintroducerea rutei de lucru post-studiu și adoptarea unor clauze adaptate și distincte de imigrare deoarece Scoția prezintă nevoi diferite față de restul Regatului Unit, din punct de vedere demografic și economic. De asemenea, s-a recomandat o prevedere care să permită o circulație mai facilă a personalului academic.

Acest lucru ne-a făcut să concluzionăm că în Scoția pare să existe un grad ridicat de consens între mediul academic, mediul de afaceri și partidele politice pentru nevoia unui sistem de învățământ superior internațional prezent și viitor, deoarece internaționalizarea este un factor foarte important pentru a menține Scoția ca o societate modernă și dinamică. Aceasta reafirmă faptul că răspunsul Scoției la posibilele ramificații ale Brexit este distinct față de alte părți ale Marii Britanii și necesită o strategie proprie de internaționalizare a învățământului superior, care să respecte aspirațiile universităților scoțiene și contextul politic și social mai larg.

Bibliografie

- Audit Scotland, 2018. *Audit of higher education in Scottish universities*. [pdf] Audit Scotland. Available at: <http://www.audit-scotland.gov.uk/uploads/docs/report/2016/nr_160707_higher_education.pdf> [Accessed 25 May 2018].
- Chan, R.Y., 2016. Understanding the purpose of higher education: an analysis of the economic and social benefits for completing a college degree. *Journal of Education Policy, Planning and Administration*, 6(5), pp.1-40.
- Cocorada, E., 2014. *Metode de cercetare calitativă în psihologie și știința educației*. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov.

- Creswell, J.W., 2009. *Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Deca, L. and Fit, C.R., 2015. *Internationalisation of higher education*. [online] Available at: <[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU\(2 15\)540370](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2%2015)540370)> [Accessed 20 June 2018].
- Dewey, P. and Duff, S., 2009. Reason before passion: Faculty views on internationalisation in higher education. *Higher Education*, 58, pp.491-504.
- De Wit, H., 2011. *Trends, issues and challenges in internationalisation of higher education*. [pdf] Centre for Applied Research on Economic & Management, School of Economics and Management of the Hogeschool van Amsterdam. Available at: <<http://www.yieldopedia.com/paneladmin/reports/49f924b8e497fc0b88e9893772eccd4c.pdf>> [Accessed 25 May 2018].
- Gillham, B., 2005. *Research Interviewing: The Range of Techniques*. Milton Keynes: Open University Press in assoc. with McGraw-Hill Education.
- Higher Education Statistics Agency, 2018. *Higher Education Student Statistics 2016-2017*, [online] Available at: <<https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis/students>> [Accessed 17 July 2018].
- Jensen, K.B. and Jankowski, N.W. (Ed.), 1991. *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*. New York: Routledge.
- Jodelet, D., 2003. Privire generală asupra metodologiilor calitative. In: S. Moscovici and F. Buschini, ed. 2007. *Metodologia științelor socioumane*. Iași: Polirom. pp.172-198.
- Jones, L., and Bickerton, C., 2016. UUK's Weak Anti-Brexit Case Ignores that Our Fate is for Us to Decide. *Times Higher Education*, [online] Available at: <<https://www.questia.com/read/1P3-4097716911/uuk-s-weak-anti-brexit-case-ignores-that-our-fate>> [Accessed 23 July 2018].
- Knight, J., 2008. *Higher Education in Turmoil. The Changing World of internationalization*. Rotterdam: Sense Publishers, pp. 21.
- Kvale, S., 1996. *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ma, W., 2002. A study of the rationality of the internationalization and indigenization of education. *Chinese Education and Society*, 34(6), pp.78-85.
- Macpherson, S., 2016. *Brexit: Higher Education in Scotland*, [online] Available at: <http://www.parliament.scot/ResearchBriefingsAndFactsheets/S5/SB_16-79_Brexit_Higher_Education_in_Scotland.pdf> [Accessed 9 June 2018].
- Marginson, S. and van der Wende, 2007. *Globalisation and Higher Education*, OECD Education Working Papers, No. 8, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/173831738240>.
- Robson, C., 2016. *Real World Research*. West Sussex: Wiley & Sons.
- Sallah, M. 2011. *Working with young people in the UK: consideration of race, religion and globalization*. PhD Thesis, [online] Available at: <<https://www.dora.dmu.ac.uk/xmlui/bitstream/handle/2086/6085/Sallah%20thesis%20noup.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> [Accessed 3 July 2018].
- Scottish Funding Council, 2018. *Overview of quality and enhancement activity in the university sector 2016-2017*. [pdf] Scottish Funding Council. Available at:

- <http://www.sfc.ac.uk/web/FILES/Quality/QAA_sector_overview_report_2016-17.pdf> [Accessed 16 June 2018].
- Scottish Government, 2018. *The impact of international students in Scotland*. [pdf] Scottish Government. Available at: <<https://www.gov.scot/Resource/0053/00532586.pdf>> [Accessed 25 July 2018].
- Teekens, H., 2006. Internationalization at home: A background paper. In: H. Teekens (Ed.), 2006. *Internationalization at home: A global perspective*. The Hague: Nuffic, pp.7–18.
- Trahar, S. and Hyland, F., 2011. Experiences and perceptions of internationalisation in higher education in the UK, *Higher Education Research & Development*, 30(5), pp. 623-633.
- Thompson, H., 2017. *A review of the internationalisation of higher education literature and statistics: a UK perspective*. [pdf] Available at: <<https://www.space-network.org/wp-content/uploads/2017/01/A-review-of-the-internationalisation-of-higher-education-literature-and-statistics-a-UK-perspective-Helen-Thompson.pdf>> [Accessed 14 July 2018].